

Naslov originala:
Traci Chee
THE READER

Copyright © 2016 by Traci Cee
Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2017

ZA IZDAVAČA:
Marko Sabovljević

UREDNIK:
Marina Sabovljević

PREVOD:
Ana Grbić

LEKTURA I KOREKTURA:
Milica Rakić

DIZAJN KORICE:
Siniša Subotić

ŠTAMPA:
Alpha print, Zemun

TIRAŽ:
1000

IZDAVAČ:
Publik praktikum
Dobrovoljačka 10/I, Zemun
office@publikpraktikum.rs
011/4202 544; 011/4202 545

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

TREJSI ČI

Citač

PRVA KNJIGA
MORA MASTILA I ZLATA

Mami,
koja je oduvek znala

ZDRAVO,

AKO OVO ČITAŠ, ONDA MOŽDA ZNAŠ

KAKO TREBA DA ČITAŠ PAŽLJIVO,

JER IZ OVIH REČI VEŠTIČARENJE VIRI,

A IZ OVE RIČNE – MAGIJA.

I KAD BUDEŠ NAUČIO DA TRAŽIŠ ZNAKOVE U DIMU

I TAJNE U MORU, ONDA ĆEŠ SHVATITI ŠTA TO ZNAČI

ČITATI. OVO JE KNJIGA. TI SI ČITALAC. POGLEDAJ BLIŽE,

OVDE JE ČAROLIJA.

Knjiga

Bilo jednom, i jednog dana će biti. Ovo je početak svake priče.

Bio jednom jedan svet zvani Kelana, divan i strašan svet vode, brodova i magije. Narod Kelane bio je u mnogo čemu sličan vama – oni su govorili, radili i umirali – ali su se razlikovali u jednom veoma važnom pogledu: nisu znali da čitaju. Oni nikada nisu razvili pismo ili pravila pisanja, nikada nisu urezivali događaje u kamen. Pamtili su događaje svojim glasovima i telima, ponavljajući ih iznova i iznova dok priče ne bi postale deo njih, i predanja postala stvarna kao njihovi jezici i pluća i srca.

Neke priče su sakupljane i prenošene od usta do usta, prelazeći kraljevstva i okeane, dok su druge nestajale brzo, ponavljane nekoliko puta, pa nikad više. Nisu sva predanja bila široko rasprostranjena, a mnoga od njih su živela tajne živote u jednoj porodici ili maloj zajednici vernika, koji su međusobno šaputali, kako priče ne bi bile zaboravljene.

Jedna od ovih retkih priča govorila je o tajanstvenom predmetu zvanom *knjiga*, koji je čuvao ključ najveće magije za koju se u Kelani ikada znalo. Neki ljudi su govorili da je u njoj bilo čini koje pretvaraju so u zlato, a ljude u pacove. Drugi su govorili da kad biste mu se malo duže posvetili, mogli biste da naučite da kontrolišete vreme... ili čak da napravite vojsku. Izjave su se razlikovale u detaljima, ali oko jedne stvari svi su bili složni: samo nekolicina je imala

pristup njenoj moći. Neki su pričali da postoji tajno društvo obučeno upravo s tim ciljem, koje je naporno radilo iz generacije u generaciju, savijeno nad knjigom prepisujući je, žanjući znanje kao snopove pšenice, kao da bi mogli da preživljavaju samo od rečenica i savitljivih pasusa. Godinama su nagomilavali reči i magiju, zahvaljujući tome postajući svakim danom sve jači.

Ali knjige su neobični predmeti. Imaju moć da zarobe, premeste, pa čak i da te promene ako imaš sreće. Ali na kraju krajeva, knjige su, čak i one čarobne, samo stvari od papira, lepka i konca. To je bila osnovna istina koju su čitaoci zaboravili. Koliko je mnogo toga knjigu zapravo ugrožavalo.

Vatra.

Vlaga.

Prolaznost vremena.

I krađa.

1. POGLAVLJE

Posledice krađe

Na putu su bili crveni mundiri. Pošljunčena staza koja preseca zamršenu prašumu vrvela je od ljudi, a vojnici Oksinija jahali su nad morem pešaka poput lordova na paradi: u finim crvenim kaputima bez mrlje, u crnim čizmama ispoliranim do najvišeg sjaja. Za pojasevima, balčaci njihovih mačeva i drške pištolja blistali su na sivom jutarnjem svetlu.

Svaki uzoran građanin bio bi srećan da ih sretne.

„Nije dobro”, gundala je Nin, pomerajući gomilu krzana po svojim rukama. „Uopšte nije dobro. Mislila sam da je grad dovoljno mali da prođemo neprimećene, ali sad ne izgleda tako.”

Šćućurena u rastinju kraj sebe, Sefija je premeravala druge kupce, koji su nosili korpe ili teglili kloparajuća kolica sa gnezdima od jute za svoju odojčad, roditelje što prodorno dozivaju svoju blatnjavu decu ako bi odlutala predaleko. U svojoj iznošenoj opremi, Sefija i Nin bi se uklopile dovoljno dobro, da nije crvenih mundira.

„Da li su ovde zbog nas?” upitala je Sefija. „Nisam mislila da se vesti tako brzo šire.”

„Vesti se brzo šire kad imaš lice lepo kao ja, devojče.”

Sefija se kiselo osmehnula. Dovoljno stara da joj bude baba, Nin je bila beskućnica sa ućebanom kosom i licem grubim poput sirove kože. Lepota nije bila to što ju je činilo prepoznatljivom.

Ne. Nin je bila majstor krađe čarobnih ruku. Na oko nije bila ništa posebno, ali mogla je da svuče narukvicu sa ženske ruke dodirom laganim poput daha. Mogla je da otvori bravu samo pokretom prsta. Morali biste da vidite Ninine ruke na delu da biste je zaista upoznali. Inače, u svom putnom ogrtaču od medveđe kože, izgledala je otprilike kao gomila prašine: suva, smeđa, gotova da se raspadne u vlažnoj kišnoj šumi.

Još otkako su pobile iz svog doma u Delieniu, najsevernijem od pet ostrvskih kraljevstava Kelane, nisu privlačile pažnju krećući se od jedne do druge zemlje, preživljavajući na onome što su mogle da nađu u divljini. Ipak, tokom najhladnije zime, kada je sakupljanje ostataka bilo jadno, a lov još gori, Nin je naučila Sefiju da obija brave, džepari, i čak da ukrade velike komade mesa a da niko ne primeti.

I tokom šest godina, nisu bile uhvaćene.

„Ne možemo da ostanemo ovde.” Nin je uzdahnula i podigla krzno u svoje ruke. „Ovo ćemo prodati u sledećem gradu.”

Sefija je osetila grižu savesti. Konačno, to jeste bila njena greška. Da nije bila tako sujetna pre dve nedelje, niko ih ne bi primetio. Ali bila je glupa. Previše samouverena. Pokušala je da ukrade novu maramu za sebe – smaragdno zelenu sa zlatnom kašmir šarom, mnogo bolju od njene izbledele crvene – ali je platnar primetio. U poslednjem trenutku, Nin je tutnula maramu u svoj džep, preuzimajući krivicu na sebe, i napustile su grad sa crvenim mundirima za petama.

To je bilo za dlaku. Neko bi mogao da prepozna Nin. Sada su morale da napuste Oksini, Šumsko kraljevstvo koje im je bilo dom više od godinu dana.

„Zašto da to ne uradim?” Sefija je pitala, pomažući Nin da ustane.

Nin se namrštila na nju. „Previše je opasno.”

Sefija je istrgnula krzno s vrha iz Nininih ruku. Pola od ovih su bila plen koji je dovukla i sama odrala, dovoljno da im plati izlazak iz Oksinija, ako ikada stignu do grada da

ih trampe. Nin se brinula o njima sve ove godine. Sada je red na Sefiju.

„Možda je čekanje opasnije”, rekla je.

Ninino lice se natmurilo. Iako Nin nikada nije objasnila kako je tačno upoznala Sefijine roditelje, Sefija je znala da je to bilo zato što ih je neko progonio. Posedovali su nešto što su njihovi neprijatelji želeli.

A sada je to bilo kod Sefije.

Poslednjih šest godina, sve što poseduje, nosila je na svojim leđima: sav pribor koji joj je bio potreban da lovi, kuva i kampuje, i na dnu, polako habajući kožu, jedina stvar koja joj je od roditelja ostala – težak podsetnik da su oni postojali, i da ih više nema. Rukama je stegla remenje ranca.

Nin se prebacila s noge na nogu i bacila pogled preko ramena, u dubinu prašume. „Ovo mi se ne sviđa”, rekla je. „Nikada nisi ulazila sama.”

„Ne možeš unutra.”

„Možemo da čekamo. Ima jedno selo na pet dana putovanja odavde. Manje. Sigurnije.”

„Sigurnije za tebe. Niko ne zna ko sam ja.” Sefija je podigla bradu. „Ja mogu da odem u grad, rasprodam robu, i nestanem odatle do podne. Bićemo duplo brže kad ne budemo vukle ova krzna okolo.”

Nin je oklevala neko vreme. Njen pronicljivi pogled skakao je sa senki u rastinju na crvene odbljeske po putu. Napokon je klimnula glavom. „Budi brza”, rekla je. „Nemoj da držiš cenu. Treba nam tek toliko da se ukrcamo na brod iz Oksinija. Nije važno kuda.”

Sefija se iscerila. Ne pobeđuje svakog dana u raspravi s Nin. Uzela je nekako tešku gomilu krzana iz Nininih snažnih ruku. „Ne brini”, rekla je.

Namrštivši se, Nin je cimnula crvenu maramu kojom je Sefija vezivala kosu. „Briga nas je očuvala, devojče.”

„Biću ja dobro.”

„Aha, bićeš dobro, je li? Šezdeset godina ovog života, i ja jesam dobro. A zbog čega?”

Sefija je prevrnula očima. „Zato što si oprezna.”

Nin je jednom klimnula i prekrstila ruke. U tom času, tako džangrizava, toliko je ličila na sebe, da se Sefija ponovo osmehnula i brzo je poljubila u obraz. „Hvala, tetka Nin. Ovoga puta te neću izneveriti.”

Žena se namrštila i obrisala obraz nadlanicom. „Znam da nećeš. Prodaj krzna i vrati se u logor. Stiže oluja! Hoću da krenemo pre nego što počne.”

„Hoću. Neću te izneveriti.” Sefija je krenula i bacila pogled uvis da odmeri vlagu u vazduhu i brzinu oblaka koji su prolazili nebom. Nin je uvek znala kad nailaze kiše. Govorila je da je to zbog jeze u kostima.

Sefija je pošla korakom otežanim krznima u tankim rukama. Skoro da je stigla do ivice šume kad je ponovo sustigao Ninin hrapav, upozoravajući glas: „I ne zaboravi, devojče. Ima tamo i goreg od crvenih mundira!”

Iako se nije osvrnula kad je izbila iz zaklona i pridružila se ostalima na putu, Sefija se nehotice stresla na Ninine reči. Vlasti su morale da izbegavaju jer je Nin bila ozloglašena kradljivica, ali to nije bio razlog što su živele nomadskim životom.

Nije znala mnogo, ali tokom godina je zaključila ovo: njeni roditelji su bili u bekstvu. Činili su sve što su mogli da je izoluju i zaštite od nekog bezimenog, bezličnog neprijatelja.

To nije bilo dovoljno.

I sada, jedina stvar koja je čuvala, bila je njena pokretljivost, anonimnost. Ako niko nije znao gde je ni šta nosi, nije je mogao ni pronaći.

Sefija je zabacila teret preko ramena, osetivši tup udar težine na leđima, i neprimetno se umešala u gomilu.

Kad je stigla do ulaza u grad, Sefiju su ruke bolele od težine krzana. Teturala se kraj pristaništa, gde su se ribarski čamci i trgovački brodovi pijano ljuljali na vezovima. Izvan uvale, bili su usidreni grimizni trupovi brodova oksinijske ratne mornarice, paluba načičkanih topovima.

Pre pet godina, dovoljna bi bila šačica patrolnih čamaca, ali sad su bili u ratu s Everikom, nedavno ujedinjenim Kamenim kraljevstvom, pa su pooštrili trgovačka i putnička ograničenja. Sefija i Nin, više nisu mogle da stignu na zabarikadirane obale Everike, a čak su i na potezu Srednjomorja između dva kraljevstva bili česti morski okršaji i krvoločni gusari. Možda su stražarski brodovi za obične građane bili zaštitnici, ali za Sefiju, koja nikad nije bila obična, oni su bili zatvorski čuvari koji sprečavaju njen beg.

Na prilazu gradskom trgu, zastala je da prouči raspored pijace, tražeći uličice kojima bi mogla brzo da pobjegne ako bude neophodno. Svud naokolo, bili su redovi radnji čiju su namenu jasno predočavali grbovi iznad ulaza: satara i svinja za mesaru, čekić za kovača, ukrštene drvene pekarske lopate za pekaru. Gomilu su, međutim, privlačile zbijene pokrivenе tezge u srcu trga. Pazarnim danima, putujući trgovci i lokalni poljoprivrednici dolazili su izdaleka da prodaju ama baš sve, od bala tkanine do mirisnih sapuna i klupadi kanapa.

Sefija je ušetala među trgovce koji su nudili mango i egzotično voće, vreće kafe i pregršti srebrnaste ribe. U vrevi kupaca, opazila je labave kopče na narukvicama i kapute iz kojih štrče novčanici za sitniš, ali sad nije bilo vreme za krađu.

Prošla je pored trafike, gde je članica novinarskog udruženja s kapom od veštačkog krzna kratkog oboda i štitnicima za rukave dočekala s novim vestima o previranjima u inostranstvu: „Kapetan Serakin s obale Likara osvojio još jedan trgovački brod! Kraljica je naredila dodatnu mornaričku pratnju za ambasadore koji putuju u Likaro!” Kraj nogu joj je posuda za priloge zvečala od pljuska bakarnih novčića.

Sefija se stresla. Dok su Everika i Oksini ratovali na jugu, vrelo i suvo pustinjsko kraljevstvo Likaro imalo je svojih problema: Serakina, Pokoru s istoka i njegovu flotu brutalnih pirata. Terorisao je mora oko siromašnog ostrva, neke

gradove pelješio, a od nekih iznuđivao, napadao trgovce i brodove snabdevače, koji su dovozili pomoć kraljevstvu što generacijama nije imalo kralja. Ona i Nin su, jednom za dlaku izmakle od Serakinovih ratnih brodova, kad su pre više od godinu dana napustile Likaro. Još se sećala rafala iz udaljenih topova, eksplozije vode s obe strane broda.

Dok se probijala ka krznarevoj tezgi, laktajući se kroz narod u radnim košuljama i starim pantalonama, dugim pamučnim haljinama i špicastim kaputima, zapao joj je za oko odsjaj zlata: krug svetlosti, nimalo veći od barice koja se talasala pod potpeticama gomile. Osmehnula se. Ako bi je поближе pogledala, nestala bi, pa se zadovoljila time što zna da je tamo, na ivici njenog vidokruga.

Majka joj je uvek govorila da svet ima neku skrivenu energiju, neku svetlost koja blista tik ispod površine. Uvek je bila tu, nevidljivo se kovitlala oko nje, a malo-malo, pa bi izbila i na površinu, kao što se voda pojavljuje iz pukotine u zemlji – zlatan odsjaj vidljiv samo onima koji su za to posebno naštimovani.

Baš kao što je bila njena majka. Njena lepa majka, čija se bakarna koža leti pretapala u bronzu, koja joj je podarila istu vitku građu, istu neobičnu eleganciju, isti naročit osećaj da je svet više od fizičkih oblika.

Kada je Sefija to pomenula Nin, njena tetka se ozlovoljila i ućutala, odbijajući da odgovara na pitanja, pa čak i da vodi obične razgovore celog tog dana.

Nikada to više nije pominjala, mada je to nije sprečavalo da ga ponovo vidi.

Kad je lokvica svetlosti počela da kopni, ispred nje je stao čovek. Oštra crna kosa prošarana sedim, još upadljivije povijen zbog prevelikog džempera. Ponovo ga je pogledala.

Ali to nije bio on. Glava nije odgovarala. Visina nije odgovarala. Nije imao njene prave obrve ni suzne oči, tamne kao oniks. Ništa nije odgovaralo. To uopšte nije bio on.

Otac joj je mrtav već šest godina, majka deset, ali to je nije sprečavalo da ih vidi u potpunim neznancima. To nije sprečilo srce da zaboli svaki put kad se seti da ih više nema.

Odmahnula je glavom i trepnula brzo dok je prilazila krznaru, gde je neka na pogled namučena žena jednom rukom prekopavala krzna činčile, a drugom stezala malog sina za ruku. Dečaćić je plakao. Toliko ga je stezala, da su joj prsti utonuli u njegovu ružičastu kožu.

„Da mi se više nisi gubio iz vida! Žigosaci će te ščepati!” Kako mu je drmusala ruku, tako mu se celo telo klimalo.

Krznarka, prosta žena s vretenastim rukama, nagnula se nad tezgu i šakama uronila u gomilu lisičjih pelcova. „Čula sam da je ove nedelje nestao još jedan dečak, tu blizu, niz obalu”, šapnula je, krišom pogledavši okolo da vidi sluša li neko. Poluskrivena, iza svoje gomile krzana, Sefija se pretvarala da je više zanimaju papirnate vreće pune robe na susednoj tezgi, svaka sa slikom začina koji sadrži: kim, korijander, komorač, kurkuma...

„Vidiš?” Majčin glas je zapištao. „Ovo je zemlja žigosaca!”

Sefiji je srce zakucalo brže. Žigosaci. Čak je i reč zvučala zlokobno. Do Nin i nje stizale su glasine o njima već par godina. Pričalo se kako dečaci nestaju širom ostrvskih kraljevstava Kelane, previše njih da bi svi bili begunci. Prepoznaš ih kad ih vidiš, govorili su ljudi, jer oko vrata imaju opekotinu poput ogrlice. To je bila prva stvar koju su žigosaci radili – žigosali su dečake užarenim mašicama* da im ostane baš takav ožiljak.

Sefija se nesvesno pogrblila na samu pomisao o žigoscima, iznenada svesna svoje izloženosti u moru neznancata, tih posmatrača i šaptača. Osvrnula se iza sebe da proveriti, pa krajičkom oka uhvatila blesak crvenog među tezgama. Crveni mundiri. Išli su u njenom pravcu.

Čim su majka i sin otišli, Sefija je spustila na tezgu Ninina krzna. Dok ih je krznarka prevrtala, Sefija se nestrpljivo

* Mašice ili hvataljke su sprave za hvatanje pojedinih predmeta, a poseduju mnoge oblike u skladu sa funkcijom.

vrpoljila, gledajući okolo u vrevu gomile i malo-malo, pipkajući se iza leđa kako bi se uverila da joj je tajanstveni četvrtasti predmet još u rancu.

Neko je kucnuo po ramenu. Sefija se u trenutku sledila i okrenula.

Iza nje su bili crveni mundiri.

„Jesi li videla ovu ženu?” upitao je jedan.

Drugi je pružio požuteli list papira s već uvrnutim ivicama. Izbledela skica. Crte lica tražene žene bile su nejasne i zamrljane, ali liniju ramena i ućebani ogrtač od medveđe kože nije mogla da ne prepozna.

Sefija je imala osećaj kao da su je bacili u tamnu vodu. „Ne”, tiho će, „ko je ona?”

Drugi se stidljivo osmehnuo. „Premlada si da je pamtiš, ali pre trideset godina je bila najozloglašeniiji lopov na Pet ostrva. Zvali su je Bravarka. Nekoliko gradova dalje, neko je rekao da je video, ali ko zna. Verovatno je već odavno mrtva. Ne brini.”

Sefija je progutala knedlu i klimnula. Prepoznala je priču. Crveni mundiri su se ponovo utopili u masu.

Bravarka.

Ninin stari nadimak.

Pristala je na prvu cenu koju joj je krznarka ponudila, pa ubacila zlatne novčiće u torbicu, pored komada rutil kvarca i poslednjih nekoliko rubina s ogrlice koju je ukrala u Likaru. Da li je to bilo dovoljno? Moralo je da bude.

Sklonivši torbicu, još jednom je opipala dno ranca, pa zaplovila kroz masu, gurajući se u žurbi da napusti grad.

Kad je stigla do džungle, počela je da trči, zapinjući za granje, trapava i spora pod težinom ranca.

Da li je to lomljenje grana zvuk sopstvenog trka ili su to zvuci potere?

Osvrnula se načas, zamišljajući škripu kožnih čizama i udarac stopala.

Pojurila je brže, a tvrdi, pravougaoni predmet bolno joj je odskakao po leđima. Oko nje je šuma postala vrela i zagušljiva.

Vest brzo putuje. Morala je po Nin. Ako su crveni mundiri znali da je Nin u Oksiniju, možda to zna još neko.

Logorište je bilo tek dvadeset metara pred njom kad je, bez upozorenja, šuma oko nje utihnula. Ptice su prestale da pevaju, insekti da zuje. Čak je i šapat vetra utihnuo. Sefija se sledila. Sva čula su joj podivljala, a dah joj je odjekivao bučno kao testera u nepomičnom šiblju. Naježila se.

A onda je do nje dopro taj miris. Ne ogavni, truli smrad kanalizacije, već i previše čist miris, nalik bakru. Miris čiji je ukus mogla da oseti. Miris koji je osećala kako joj bridi na jagodicama prstiju.

Miris koji je poznavala.

Kroz drveće je čula Ninin glas, tih i rezervisan – isti onaj glas kojim je terala veliku divljač, punu kandži i kljova, spreman da napadne, „Tako, dakle. Konačno ste me našli.”